

dr Agata
Gniadkowska-Szymańska
Uniwersytet Łódzki
Wydział Ekonomiczno-
Socjologiczny
e-mail: agata.gniadkowska@uni.
lodz.pl
ORCID: 0000-0002-7321-3360

Zrównoważony rozwój, społeczna odpowiedzialność biznesu (CRS) i ESG w świetle uregulowań prawnych w Polsce i Unii Europejskiej

Sustainable development, corporate
social responsibility (CSR) and
ESG in the light of legal regulations
in Poland and the European Union

Słowa kluczowe:
zrównoważony rozwój, CRS,
ESG, uregulowania prawne

Streszczenie: Koncepcja społecznej odpowiedzialności biznesu oraz zrównoważonego rozwoju w dzisiejszych czasach staje się coraz bardziej popularna w praktyce gospodarczej. Zdecydowana większość spółek notowanych na GPW posiada już na swoich stronach internetowych sekcje odnoszące się do tematyki zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu. Przedsiębiorstwa kładą coraz większy nacisk na prowadzenie jasnej i czytelnej polityki informacyjnej dotyczącej działalności prospołecznej oraz proekologicznej, poprzez udostępnianie również raportów z informacjami niefinansowymi. Do takiego działania obligują firmy także przepisy prawne, zarówno krajowe, jak i międzynarodowe. Artykuł porusza ważne zagadnienia dotyczące zrównoważonego rozwoju, CRS i ESG w kontekście regulacji prawnych Polski i UE. W tym celu dokonano retrospektywnego i krytycznego przeglądu literatury przedmiotu oraz uregulowań prawnych zarówno na gruncie prawa polskiego, jak i prawa Unii Europejskiej, a krytyczny przegląd literatury przedmiotu w tym temacie może stanowić dodatkowy wkład do rozważań prowadzonych w tym obszarze.

Keywords:
sustainable development,
CRS, ESG, legal regulations

Abstract: The concept of corporate social responsibility (CSR) and sustainable development (ESG) is becoming increasingly popular in business practice today. The vast majority of companies listed on the Warsaw Stock Exchange already have sections on their websites relating to the subject of sustainable development and corporate social responsibility. Companies are placing increasing emphasis on maintaining a clear and transparent information policy regarding pro-social and pro-ecological activities, by also providing reports with non-financial information. Legal regulations, both domestic and international, also oblige companies to act in this way. This study addresses important issues related to sustainable development, CSR and ESG in the context of Polish and EU legal regulations. For this purpose, a retrospective and critical review of the literature on the subject and legal regulations in both Polish and European Union law was conducted, and a critical review of the literature on the subject may constitute an additional contribution to the considerations conducted in this area.

JEL:
R31, R38, P23

Wprowadzenie

Spółeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) oraz kryteria środowiskowe, społeczne i ładu korporacyjnego (ESG) są kluczowymi obszarami regulacyjnymi zarówno w Polsce, jak i na poziomie Unii Europejskiej (UE). Coraz większy nacisk na zrównoważony rozwój, odpowiedzialność społeczną i przejrzystość w zarządzaniu powoduje, że przedsiębiorstwa muszą dostosowywać swoje działania do rosnących wymagań prawnych w tych obszarach.

Chociaż CSR jest głównie inicjatywą dobrowolną, to wymagania dotyczące raportowania niefinansowego wprowadzone przez dyrektywy UE (NFRD i CSRD) znacznie zwiększyły przejrzystość działań firm w tych obszarach. ESG z kolei zaczyna mieć kluczowe znaczenie w kontekście inwestycji zrównoważonych, zwłaszcza dzięki regulacjom takim jak Taksonomia UE czy SFDR.

Dzięki tym przepisom przedsiębiorstwa w Polsce i UE są zobowiązane do zwiększenia transparentności swoich działań, co sprzyja zrównoważonemu rozwojowi, ochronie środowiska oraz społecznej odpowiedzialności biznesu.

Celem tego opracowania jest prezentacja problemu społecznej odpowiedzialności biznesu (CRS) i zrównoważonego rozwoju (ESG) w kontekście obowiązującego prawa krajowego i międzynarodowego, które wpływa na budowanie konkurencyjności przedsiębiorstw na rynku, gdyż pozwala sprostać wymaganiom rynkowym oraz uwarunkowaniom geopolitycznym. W tym celu dokonano retrospektywnego i krytycznego

przeglądu literatury przedmiotu oraz uregulowań prawnych zarówno na gruncie prawa polskiego, jak i prawa Unii Europejskiej. W artykule wykorzystano publikacje dostępne w bazach Scopus, Web of Science oraz BazEkon.

Zrównoważony rozwój, CRS, ESG – początek

Nie ma możliwości wyznaczenia konkretnej daty powstania zagadnienia społecznej odpowiedzialności. Niemniej jednak ważnym momentem w historii tej koncepcji jest chwila kiedy przedsiębiorcy zaczęli zdawać sobie sprawę, że podejmowane przez nich działania społeczne lub ekologiczne przynoszą im korzyści. Moralność, uczciwość oraz odpowiedzialność stanowią fundamentalne zasady kształtujące społeczną odpowiedzialność [Majchrzak, 2019 Singh, Misra, 2021].

Za początek nowoczesnej koncepcji CSR uznaje się opublikowaną w 1953 r. pracę Bowena [2013] *Social responsibilities of businessmen*. Autor widział społeczną odpowiedzialność biznesu w głównej mierze w praktycznych działaniach menedżerów niż w praktycznych rozważaniach naukowców. Bowen definiował SRB (Socially Responsible Business) jako dobrowolną inicjatywę, która dzięki wsparciu przez przepisy ustawowe, dostarcza firmom narzędzi do dzielenia się ze społeczeństwem swoimi wartościami [Tanchangya i in., 2024].

W latach 70. wzrosło zainteresowanie tematem ochrony środowiska i ekologii. W 1976 r. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opublikowała wytyczne dla przedsiębiorstw międzynarodowych [*Zaktualizowane wytyczne OECD*, 2023], w których zalecała ujawnianie informacji w zakresie polityki fiskalnej, informacyjnej i ekologicznej oraz transparentność w zakresie działań dotyczących praw konsumenckich i pracowniczych. Kilka lat później powołana przez ONZ Światowa Komisja ds. Środowiska i Rozwoju wskazała zrównoważony rozwój jako ścieżkę harmonijnego postępu społeczeństw, nie ograniczając szans przyszłych pokoleń na zaspokojenie ich potrzeb rozwojowych [Adamczyk, 2017]. Zrównoważony rozwój na skalę globalną wymaga uzyskania równowagi pomiędzy aspektami gospodarczymi, środowiskowymi i społecznymi. W odniesieniu do przedsiębiorstw zrównoważony rozwój oznacza konieczność uwzględnienia kwestii środowiskowych w procesie produkcji oraz w procesie świadczenia usług, jednocześnie zaspokajając potrzeby klientów i wszystkich interesariuszy [Majchrzak, 2019].

W 1991 r. powołana przez Międzynarodową Izbę Handlu Rada Biznesu na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju, opublikowała *Kartę Biznesu na Rzecz Zrównoważonego Rozwoju* [Vann Yaroson i in., 2024], w której zaprezentowano 16 zasad tworzenia systemów zarządzania środowiskowego w organizacjach. Dwa lata później Unia Europejska przedstawiła nowe podejście do zrównoważonego rozwoju. Podstawą *Piątego programu działań*

w dziedzinie ochrony środowiska [*Piąty środowiskowy...*], było przekonanie, że przedsiębiorstwa nie tylko są źródłem licznych problemów środowiskowych, ale muszą także aktywnie uczestniczyć w ich rozwiązywaniu. W 2012 r. odbyła się konferencja Rio +20, czyli Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie Zrównoważonego Rozwoju. Jednym z kluczowych tematów było dążenie do budowy „zielonej gospodarki” w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju i redukcji ubóstwa oraz usprawnienia międzynarodowego systemu koordynacji w zakresie zrównoważonego rozwoju [Bondarenko i in., 2023].

Wraz z rozwojem idei zrównoważonego rozwoju oraz wzrastającej świadomości ekologicznej, koncepcja CSR ewoluowała, obejmując nie tylko odpowiedzialność społeczną, ale także ochronę środowiska i transparentność działań firm. CSR jest obecnie uznawane za kluczowy element strategii biznesowych, który wpływa nie tylko na wizerunek firm, ale również na ich długoterminową stabilność i sukces.

Definicje polityki społecznej odpowiedzialności

Coraz więcej przedsiębiorstw zaczyna zdawać sobie sprawę z tego jak znaczącą rolę odgrywa społeczna odpowiedzialność biznesu w kontekście jej wpływu na kształtowanie wizerunku firmy. Należy jednak podkreślić różnorodność podejść do tego zagadnienia i ewolucję jego definicji, jaka zaszła z uwagi na dynamiczny rozwój społeczeństwa i gospodarki.

Jedną z pierwszych osób, które opisały społeczną odpowiedzialność biznesu był Carnegie. W pracy *The gospel of wealth* pisał o idei mądrego wspierania osób naprawdę potrzebujących, tych, które tę pomoc faktycznie przyjmą i wykorzystają w odpowiedni sposób. Carnegie pisał również o odpowiedzialności, jaka ciąży na ludziach bogatych. Według niego ludzie bogaci powinni pożytkować swój majątek na działania dobroczynne, czyli przykładowo przeznaczać je na cele charytatywne [Carnegie, 2023].

Henry Ford rozumiał CRS szerzej aniżeli jedynie filantropia. Możemy więc stwierdzić, że początkiem dla zaangażowania korporacji w sprawy społeczne było dzielenie się swoim majątkiem przez zamożne grupy z biedniejszymi grupami społecznymi. O ile z istotą współczesnej społecznej odpowiedzialności biznesu wyżej opisane działania nie będą miały wiele wspólnego, to zdarza się, że filantropia bywa postrzegana jako element polityki CSR [Atrey 2020].

Drucker [2012] w pracy *The Practice of management* podkreślił znaczenie udziału pracowników w sukcesie firmy, zwracając większą uwagę na marketing i innowacyjność, niż skupiając się wyłącznie na finansowych aspektach funkcjonowania firmy. W innej publikacji Drucker pisze dodatkowo, że zarządzanie może być najważniejszą innowacją XX w. bezpośrednio wpływającą na młodych, wykształconych ludzi. Podkreśla on rolę menedżerów i określa ich jako specyficzną potrzebę wszystkich instytucji, od naj-

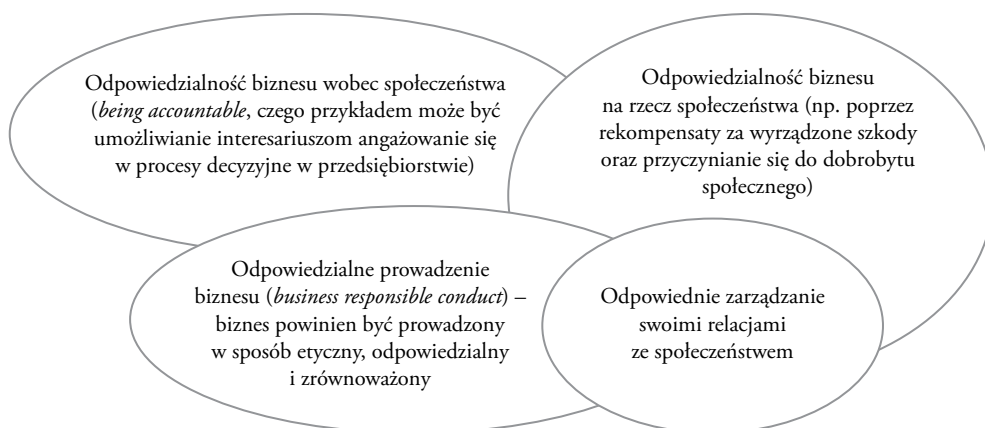
mniej niż do największych oraz, że żadna z instytucji nie mogłaby funkcjonować bez menedżerów [Drucker, 2020].

Przyglądając się definicji społecznej odpowiedzialności warto wspomnieć pracę Moona zatytułowaną *Corporate social responsibility: A very short introduction* [Moon, 2014]. Autor przedstawia w niej trzy znaczące definicje CSR:

1. Zaproponowana przez Davisa, który skupił się na elementach biznesu niestanowiących głównego obszaru jego działalności (non-core elements). Wskazał, że CSR to rozważanie kwestii wykraczających poza wąskie wymagania ekonomiczne, techniczne i prawne przedsiębiorstwa oraz odpowiednie reagowanie na nie [Davis, 1973].
2. Zaprezentowana została przez Carrolla, który założył, że odpowiedzialność odnosi się do wszystkich aspektów działalności firmy. Przedstawił on CSR jako oczekiwania ekonomiczne, prawne, etyczne oraz filantropijne stawiane przez społeczeństwo wobec przedsiębiorstwa. Definicja Carrolla zwraca uwagę na ważny aspekt dla działalności przedsiębiorstw, jakim są jej interesariusze [Carroll, 1999].
3. Zaproponowana przez Crane i in. w 2008 r. Podkreślają oni, że CSR służy dobru społecznemu i zwracają uwagę na kluczową rolę korporacji w interpretacji oczekiwań społecznych i wyborze jej polityki [Crane i in., 2008].

Podsumowując, zwraca się uwagę na mnogość definicji CSR, jednak w każdej definicji możemy znaleźć pewne cechy wspólne, które zostały zebrane na rysunku 1.

Rysunek 1. Wspólne cechy definicji CRS

Źródło: opracowanie własne na podstawie [Carroll, Brown, 2018].

Natomiast Werther i Chandler w *Strategic corporate social responsibility as global brand insurance* doszli do wniosku, że przez globalizację, zmiany kulturowe i powszechny dostęp do Internetu, dla firm międzynarodowych, które oferują produkty konsumenckie,

społeczna odpowiedzialność biznesu przestała być wyborem, a stała się strategiczną koniecznością [Werther, Chandler, 2005].

Według definicji Komisji Europejskiej bycie odpowiedzialnym społecznie oznacza nie tylko spełnianie oczekiwań prawnych, ale także wychodzenie poza przestrzeganie przepisów i inwestowanie więcej w kapitał ludzki, środowisko naturalne i relacje z interesariuszami. Wykraczanie poza podstawowe obowiązki prawne w dziedzinie społecznej odpowiedzialności, np. szkolenia, warunki pracy, stosunki między kierownictwem a pracownikami, może również mieć bezpośredni wpływ na wydajność przedsiębiorstwa. Otwiera ona drogę do zarządzania zmianami i stymulowania rozwoju społecznego przy jednoczesnej poprawie konkurencyjności [Contrafatto i in., 2020].

Rozważając politykę CSR, natknijemy się również na takie pojęcie jak ESG. ESG ma wiele wspólnego z CSR i poniekąd wyrosło z jego założeń, jednak na CSR składają się takie działania organizacji, które mają wpływ na interesariuszy, pracowników i społeczność przedsiębiorstwa. Natomiast ESG powinno być traktowane jako zestaw czynników pozwalających na monitorowanie efektów działalności organizacji i oznacza działalność firmy na rzecz środowiska naturalnego, klientów, dostawców oraz pracowników, a także wdrożenie tzw. ładu korporacyjnego. Zrównoważony rozwój obejmuje działania, które mają na celu zwiększenie efektywności ekologicznej oraz wyników w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa [Porter, Kramer, 2002]. Celem CSR jest pokazanie, że biznes może być odpowiedzialny wobec otoczenia, w którym działa. Co więcej, jest formą samoregulacji, poprzez którą organizacje są w stanie pokazać, że mogą mieć pozytywny wpływ na środowisko, pracowników, konsumentów, lokalne społeczności czy sektor publiczny. ESG z kolei dąży do tego, by te wysiłki były mierzalne. Próbuje przenieść CSR ze sfery czystej filantropii do konkretnego zestawu liczb, po to aby inwestorzy a także konsumenci byli w stanie ocenić te działania oraz je porównać. Dlatego nadrzędnym celem ESG jest dostarczenie wskaźników pozwalających zmierzyć działalność społecznie odpowiedzialną danej organizacji [Lew i in., 2024].

Europejskie regulacje prawne w zakresie CRS i ESG

Dyrektywa Unii Europejskiej ws. ujawniania informacji niefinansowych (NFRD)

Unia Europejska promuje idee zrównoważonego rozwoju, aby zwiększać konkurencyjność przedsiębiorstw, mając jednocześnie odpowiedzialny wpływ na społeczeństwo na poziomie lokalnym i globalnym [Contrafatto i in., 2020]. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22.10.2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących

różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy jest opracowaniem, które do dnia 6.12.2016 r. powinny wdrożyć wszystkie kraje należące do Unii Europejskiej. Zmiany wprowadzono głównie po to, aby zwiększyć spójność i porównywalność informacji niefinansowych ujawnianych na terytorium UE. Wprowadzono obowiązek dla dużych jednostek, będących jednostkami interesu publicznego i przekraczających na dzień bilansowy średnią liczbę 500 pracowników w ciągu roku obrotowego, prezentowania w sprawozdaniu z działalności oświadczenia na temat informacji niefinansowych. Oświadczenie to powinno zawierać informacje – w stopniu niezbędnym do zrozumienia rozwoju, wyników i sytuacji jednostki oraz wpływu jej działalności – dotyczące co najmniej kwestii środowiskowych, społecznych i pracowniczych, ale także poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji i łapownictwu. Co więcej, sprawozdanie takie powinno zawierać również krótki opis modelu biznesowego jednostki, opis polityki stosowanej przez jednostkę w odniesieniu do tych kwestii, w tym do wdrożonych procesów należytej staranności, ale także wynik tej polityki. Dodatkowo powinno ono zawierać również główne ryzyko związane z tymi kwestiami, powiązane z operacjami jednostki oraz sposób zarządzania tym ryzykiem, jak i kluczowe niefinansowe wskaźniki związane z daną działalnością. Z powyższych wymogów należy zwolnić małe i średnie przedsiębiorstwa. UE jednak dopuszcza możliwość dobrowolnego nałożenia wymogu również na inne jednostki [Dyrektywa 2014/95/UE]. Unia Europejska zachęca również do stosowania międzynarodowych wytycznych, takich jak: zasady Międzynarodowej Organizacji Pracy, wytyczne Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, UN Global Compact, ISO 26000 czy wytyczne ONZ dotyczące biznesu i praw człowieka [KOM, 2011, s. 8].

Dyrektywa Unii Europejskiej o sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (CSRD)

W dniu 16.12.2022 r. opublikowana została dyrektywa ws. sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (tzw. CSRD) [Dyrektywa 2022/2464], która zmienia wymogi sprawozdawcze zaprezentowane w dyrektywie NFRD [Dyrektywa 2014/95/UE]. W związku z dyrektywą CSRD poszerzony został zakres NFRD i wprowadzono bardziej szczegółowe wymogi dla spółek nią objętych. Zgodnie z CSRD wszystkie duże spółki – zarówno te notowane, jak i nienotowane na giełdzie – oraz małe i średnie przedsiębiorstwa notowane na rynkach regulowanych w Unii Europejskiej będą zobowiązane do prezentacji w sprawozdaniu zarządu informacji odnoszących się do kwestii społecznych, środowiskowych, praw człowieka oraz ładu korporacyjnego. Dzięki nim możliwa będzie ocena zgodności z zasadami ESG. Informacje te będą raportowane zgodnie ze standardami ESRS (European Sustainability Reporting Standards), które stanowią wspólne europejskie standardy w zakresie zrównoważonego rozwoju.

Spółki małe i średnie będą korzystały z uproszczonych standardów ESRS. CSRD ma ustalony pewien harmonogram, zgodnie z którym pierwsza sprawozdawczość będzie obejmować rok obrotowy rozpoczynający się 1.01.2024 r. (lub po tej dacie). Oznacza to, że od 2025 r. nowe zasady będą miały zastosowanie dla największych jednostek zainteresowania publicznego, zatrudniających ponad 500 pracowników, które już wcześniej raportowały informacje niefinansowe w rozumieniu ustawy o rachunkowości. Pozostałe duże jednostki zaprezentują taki raport od 2026 r., a małe i średnie przedsiębiorstwa giełdowe zaraportują rok 2026, tj. od 2027 r. [MG, 2020].

Europejskie standardy sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju (ESRS)

W myśl przepisów CSRD wszystkie spółki nimi objęte muszą stosować obowiązkowe standardy sprawozdawczości dotyczące zrównoważonego rozwoju, stanowiące podstawę do ujawniania informacji w tym zakresie. Standardy te znane są jako Europejskie Standardy Sprawozdawczości w Zakresie Zrównoważonego Rozwoju (ESRS) i zostaną ustanowione jako oficjalne przepisy, które uzupełnią i skonkretyzują wymagania zawarte w dyrektywie CSRD. 31.07.2023 r. przez Komisję Europejską przyjęty został pierwszy zestaw 12 standardów opracowanych przez Europejską Grupę Doradczą ds. Sprawozdawczości Finansowej (EFRAG). Jest to organizacja prywatna zapewniająca pomoc techniczną Komisji Europejskiej. Zestaw ten składa się z 2 standardów przekrojowych: ESRS 1 *Wymogi ogólne*, ESRS 2 *Ogólne ujawnienie informacji* oraz 10 standardów dotyczących kwestii z zakresu polityki społecznej, ochrony środowiska, a także ładu korporacyjnego: ESRS E1 *Zmiana klimatu*, ESRS E2 *Zanieczyszczenie*, ESRS E3 *Woda i zasoby morskie*, ESRS E4 *Różnorodność biologiczna i ekosystemy*, ESRS E5 *Wykorzystanie zasobów oraz gospodarka o obiegu zamkniętym*, ESRS S1 *Kadra pracownicza*, ESRS S2 *Pracownicy w łańcuchu wartości*, ESRS S3 *Społeczności dotknięte*, ESRS S4 *Konsumenci i użytkownicy końcowi*, ESRS G1 *Prowadzenie działalności gospodarczej*. Poprzez wyżej opisane standardy firmy są zobowiązane do stosowania podejścia, które podczas przygotowywania ujawnień w zakresie zrównoważonego rozwoju, będzie oparte na łańcuchu wartości. W konsekwencji spółki są zmuszone do zagłębienia się w procesy i działania, na których opiera się tworzenie ich produktów i usług – od etapu koncepcji, przez dostawę i konsumpcję, aż po zakończenie cyklu życia [Wytuczne do raportowania ESG, 2023, s. 19–23].

Analiza korzyści i wyzwań wynikających z wdrożenia polityki CSR/ESG

Z pewnością przedsiębiorstwa mogą czerpać wiele korzyści z wdrożenia polityki społecznej odpowiedzialności do swojej organizacji, jednak nie należy pominąć również aspektu wyzwań, z jakimi muszą się one zmierzyć. W literaturze wskazuje się na wiele korzyści płynących dla przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych. Forum Odpowiedzialnego Biznesu w swojej pracy wskazało na korzyści wizerunkowe, motywowanie pracowników oraz pozyskiwanie przez nich nowych umiejętności, jak i stwarzanie pola do wolontariatu [Galant, 2023].

Dada, w swojej pracy skupiającej się na społecznej odpowiedzialności w przedsiębiorstwach sektora TSL (transport, spedycja i logistyka) notowanych na FWB i GPW, wskazuje, że możliwe jest kreowanie wartości organizacji dzięki właściwemu sformułowaniu oraz wdrożeniu do strategii celów zorientowanych na CSR. Proces sformułowania strategii oraz późniejsza jej realizacja, może być przeprowadzana na różnych poziomach (np. poprzez filantropię – tj. dzielenie się, czy zarządzanie ryzykiem – tj. kreowanie stabilnej marki oraz budowanie zaufania lub odpowiedzialność etyczną) [Dada, 2022].

Lastra i in. uważają, że CSR staje się jednym z kryteriów inwestycyjnych, a inwestowanie społecznie odpowiedzialne zyskuje coraz większą popularność. Zwracają również uwagę na wsparcie przedsięwzięć z zakresu CSR poprzez szereg inicjatyw międzynarodowych – tj. United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI), Principles for Responsible Investment (PRI) czy też Equator Principles Financial Initiative (EPFI) [Lastra i in., 2022].

Poza wieloma korzyściami płynącymi z praktyki stosowania zasad CSR/ESG, wzbudzają one również wiele kontrowersji. W literaturze wskazuje się, że biznes powinien skupiać się na kwestiach ekonomiczno-finansowych. Są również głosy, że CSR jest fikcją i jedynie sposobem na zwiększenie zysków przez udawany altruizm [Costa i in., 2022; Heim, Mergaliyeva, 2024].

Według Portera i Kramera potencjał polityki społecznej odpowiedzialności nie jest w pełni wykorzystywany. Uważają, że działania z jej zakresu wynikają często z nacisków społecznych, strategii naśladownictwa, służą budowaniu reputacji marki oraz są narzędziem PR. Działania te często nie są przemyślane i ustrukturyzowane, przez co nie przynoszą oczekiwanych efektów oraz nie zapewniają długoterminowej konkurencyjności [Porter, Kramer, 2007].

Można się również spotkać ze stwierdzeniami, że przedsiębiorstwa często korzystają z zainteresowania otoczenia tematyką społecznej odpowiedzialności, wykorzystując je jedynie jako narzędzie do poprawienia własnej reputacji. Jako przykład dla takiego działania przytaczana jest firma Philip Morris, która wydała 75 mln USD na działalność dobroczynną, jednak samo jej nagłośnienie kosztowało 100 mln USD. Ujawniono

to w 1999 r. i w tamtym momencie zniszczony został pozytywny wpływ akcji społecznych na reputację [Carapinha, 2020].

Powyższe informacje w łatwy sposób pokazują, że wdrożenie strategii CSR/ESG przynosi dla jednostki wiele korzyści, jednak jest to proces skomplikowany i wieloetapowy. Powinien on być zaplanowany i odpowiednio przemyślany, aby móc wyciągnąć z niego jak najlepsze efekty, ponieważ nieodpowiednie zarządzanie tą polityką wiąże się z licznymi komplikacjami i wyzwaniem [Rahman i in., 2024].

Podsumowanie

Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw, CSR i ESG są kluczowymi pojęciami w kontekście współczesnej gospodarki oraz regulacji prawnych, zarówno na poziomie Polski, jak i Unii Europejskiej. W ostatnich latach te pojęcia zyskały na znaczeniu w odpowiedzi na rosnące oczekiwania społeczne, środowiskowe i gospodarcze dotyczące odpowiedzialności firm za ich wpływ na otoczenie.

Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw odnosi się do działań firm, które uwzględniają trzy główne aspekty: gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Oznacza to, że przedsiębiorstwa powinny dążyć do osiągania zysków, jednocześnie minimalizując negatywny wpływ na środowisko i dbając o interesy społeczne, takie jak prawa pracowników i wspólnot lokalnych.

CSR to dobrowolne zobowiązania przedsiębiorstw, mające na celu uwzględnianie interesów społecznych, etycznych, ekologicznych oraz relacji z interesariuszami w ramach prowadzonej działalności gospodarczej. Natomiast ESG to koncepcja związana z oceną firm w trzech kluczowych obszarach: środowiskowym (E), społecznym (S) i związanym z zarządzaniem (G).

Zrównoważony rozwój przedsiębiorstw, CSR i ESG w świetle polskich i unijnych regulacji prawnych są kluczowymi elementami nowoczesnej gospodarki. Zarówno Polska, jak i UE przywiązują coraz większą wagę do kwestii zrównoważonego rozwoju, odpowiedzialności społecznej oraz transparentności działań przedsiębiorstw. Przepisy te mają na celu stworzenie gospodarki, która łączy zysk z odpowiedzialnością za środowisko i społeczeństwo, promując jednocześnie przejrzystość i etyczne zarządzanie. Stosowanie strategii CSR/ESG podnosi konkurencyjność przedsiębiorstw oraz pokazuje przejrzystość w ich działaniach poprzez sprostanie wymogom prawnym w zakresie ich raportowania. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują, że realizacja działań na rzecz CSR/ESG ma swoje mocne i słabe strony, wiąże się również z określonym wpływem otoczenia zewnętrznego, w którym zmiany mogą przyczynić się zarówno do pojawienia się nowych szans, jak i zagrożeń.

Dalsze rozważania naukowe zostaną poświęcone ocenie porównawczej tego, które przedsiębiorstwa radzą sobie lepiej na rynku: czy te, które skoncentrowały się wyłącznie na przetrwaniu i zyskach ekonomicznych, czy też te, które w sposób zrównoważony podchodzą do swoich działań na rynku.

Bibliografia

- Adamczyk J. [2017], *Dyfuzja koncepcji zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw*, „Marketing i Rynek”, nr 11, s. 5–15.
- Atrey R.R. [2020], *Exploring corporate social responsibility: Fundamentals and implementation*, Studera Press.
- Bondarenko V., Pokynchereda V., Pidvalna O., Kolesnyk T., Sokoliuk S. [2023], *Green economy as a prerequisite for sustainable development: Analysis of international and Ukrainian experience*, „European Journal of Sustainable Development”, vol. 12(1), s. 221–221.
- Bowen H.R. [2013], *Social responsibilities of the businessman*, University of Iowa Press.
- Carapinha L.C.C. [2020], *Communicating in the highly regulated tobacco industry: the case of Philip Morris International*, Master's thesis, ISCTE-Instituto Universitario de Lisboa, Portugal.
- Carnegie A. [2023], *The gospel of wealth*, 1889, Foundations of Business Thought, s. 165.
- Carroll A.B. [1999], *Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct*, „Business & Society”, vol. 38(3), s. 268–295.
- Carroll A.B., Brown J.A. [2018], *Corporate social responsibility: A review of current concepts, research, and issues*, „Business and Society”, vol. 360(2), s. 39–69.
- Contrafatto M., Ferguson J., Power D., Stevenson L., Collison D. [2020], *Understanding power-related strategies and initiatives: The case of the European Commission Green Paper on CSR*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, vol. 33(3), s. 559–587.
- Costa A.J., Curi D., Bandeira A.M., Ferreira A., Tomé B., Joaquim C., Santos C., Góis C., Meira D., Azevedo G., Inácio H., Jesus M., Teixeira M.G., Monteiro P., Duarte R., Marques R.P. [2022], *Literature review and theoretical framework of the evolution and interconnectedness of corporate sustainability constructs*, „Sustainability”, vol. 14(8), art. 4413.
- Crane A., Matten D., Moon J. [2008], *Ecological citizenship and the corporation: Politicizing the new corporate environmentalism*, „Organization & Environment”, vol. 21(4), s. 371–389.
- Dada A. [2022], *Společna odpowiedzialność w strategii przedsiębiorstw sektora TSL notowanych na FWB i GPW*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, vol. 66(4), s. 1–21.
- Davis K. [1973], *The case for and against business assumption of social responsibilities*, „Academy of Management Journal”, vol. 16(2), s. 312–322.
- Drucker P.F. [2020], *Peter F. Drucker on management essentials*, Harvard Business Press.
- Drucker P. [2012], *The practice of management*, Routledge.
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju.

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. U. L 330/1).
- Galant M. [2023], *Modele promocji społecznej odpowiedzialności biznesu w Polsce na podstawie analizy działań podejmowanych przez regiony*, rozprawa doktorska, Uniwersytet Łódzki, Wydział Zarządzania.
- Heim I., Mergaliyeva L. [2024], *Organizational wrongdoing within the context of the UN Sustainable Development Goals: an integrative review*, „Journal of Business Ethics”, s. 1–21.
- KOM [2011], Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Odnowiona strategia UE na lata 2011–2014 dotycząca społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, KOM (2011) 681, Bruksela 25.10.2011.
- Lastra R.M., Fearnley T., Satragno L. [2022], *Sovereign wealth funds and ethical investment: The case of Norway*, In Research Handbook on Energy, Law and Ethics, Edward Elgar Publishing, s. 162–193.
- Lew G., Życzynski N., Olejarz T., Pomykała M. [2024], *The importance of CSR and ESG in shaping competitive and image advantage of enterprises*, „European Research Studies”, vol. 27(3), s. 308–323.
- Majchrzak K. [2019], *Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR) w działalności przedsiębiorstw sektora bankowego*, rozprawa doktorska, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego.
- MG [2020], *CSR Społeczna Odpowiedzialność Biznesu w Polsce*, Krajowy Program Reform, Europa, Ministerstwo Gospodarki.
- Moon J. [2014], *Corporate social responsibility: A very short introduction*, Oxford University Press.
- Piąty środowiskowy program działania*, Portal Interia, Słownik Unii Europejskiej, <https://encyklopedia.interia.pl/slownik-ue/news-piasty-srodowiskowy-program-dzialania,nId,2112687> (dostęp: 10.03.2024).
- Porter M.E., Kramer M.R. [2002], *The competitive advantage of corporate philanthropy*, „Harvard Business Review”, vol. 80(12), s. 56–68.
- Porter M.E., Kramer M.R. [2007], *Strategia a społeczeństwo*, „Harvard Business Review Polska”, nr 52.
- Rahman M., Wahab S., Latiff A. [2024], *Socially responsible human resource management and organizational sustainability among Bangladeshi pharmaceutical manufacturing organizations: The explanatory link of voluntary green behavior*, „Journal of Future Sustainability”, vol. 4(3), s. 117–132.
- Singh K., Misra M. [2021], *Linking corporate social responsibility (CSR) and organizational performance: The moderating effect of corporate reputation*, „European Research on Management and Business Economics”, vol. 27(1), art. 100139.
- Tanchangya T., Raihan A., Rahman J., Ridwan M., Islam N. [2024], *A bibliometric analysis of the relationship between corporate social responsibility (CSR) and firm performance in Bangladesh*, „Frontiers of Finance”, vol. 2(2), art. 6287.
- Vann Yaroson E., Chowdhury S., Mangla S.K., Dey P., Chan F.T., Roux M. [2024], *A systematic literature review exploring and linking circular economy and sustainable development goals in the past three decades (1991–2022)*, „International Journal of Production Research”, vol. 62(4), s. 1399–1433.

Werther Jr W.B., Chandler D. [2005], *Strategic corporate social responsibility as global brand insurance*, „Business Horizons”, vol. 48(4), s. 317–324.

Wytyczne do raportowania ESG [2023], *Przewodnik dla spółek*, European Bank of Reconstruction and Development, GPW, s. 19–23.

Zaktualizowane wytyczne OECD [2023], *Wytyczne OECD dla przedsiębiorstw wielonarodowych dotyczące odpowiedzialnego prowadzenia działalności biznesowej*, OECD Publishing, Paris.

